

ISTVÁN ZSUZSANNA

NEM (CSAK) GYEREKJÁTÉK

O. Horváth Sári: *Gyerekjáték* – Szigligeti Színház, Nagyvárad / Szatmárnémeti Északi Színház Harag György Társulata

Közösségben nem merünk, nem szeretünk kényes témákat érinteni, inkább hallgatunk, mert zavarba ejtő mások hozzáállásával szembesülni. Így keletkeznek a tabuk, amelyekről a színház sokszor mégis megpróbál beszélni. A nagyváradi Szigligeti Színház repertoárjában a vígjátékok, musicalek, operettek, drámatörténeti klasszikusok mellett az utóbbi évadokban egyre több kortárs dráma szerepel, amelyek újra és újra felmerülő, súlyos problémákat feszegetnek, és ezzel egyre inkább nyitottá teszik a közönséget arra, hogy a színházat olyan térnek tekintse, ahol ezekről a traumákról és konfliktusokról igenis beszélni lehet – és beszélni kell. Hat hónap színházi csend után a járvány miatt elhalasztott miniévad és a VIII. HolnapUtán Fesztivál most végre megvalósult Nagyváradon. A fesztivál második napján mutatták be a DrámÁzat IV. díjnyertes alkotását, O. Horváth Sári *Gyerekjáték* című darabját, amelynek romániai ősbemutatóját Szilágyi Bálint rendezésében így a Szigligeti Stúdióban láthatta a közönség. A Marosvásárhelyen színházrendező szakon végzett, drámaíróként egyre ismertebb O. Horváth Sári darabja nyíltan taglalja a gyerekvállalás ritkán kibeszélt eseteit, amelyek nem annak szépségeiről és az abban megtalált örömről vallanak, hanem kudarcról, kétségekről, tévedésekről, traumákról. Így az előadás is olyan problematikus élethelyzeteket emel be a nézői közösségbe, amelyeket nemcsak megélni, de külső szemlélőként elfogadni vagy egyszerűen befogadni is nehéz.

O. Horváth Sári hitelesen közvetíti a különböző női tapasztalatokból adódó ellentmondásokat, hiszi, hogy a problémák, amelyek a drámában bemutatott sorsokat meghatározzák, korosztálytól függetlenül a legtöbb nőt érinthetik, foglalkoztathatják, legyen szó akár a gyerekvállalásról, akár épp az ettől való félelemtől, a bizonytalanságról, a távolságtartásról, a gyerek nem vállalásról. Az előadás szereplői a nézőket élettörténeteikbe beavatva születendő vagy meg nem született, félrelépésből, erőszakból fogant, boldogságot nem hozó gyerekekről vallanak, a teherbeesés képtelenségéről, a gyermek utáni vágyról, illetve ennek teljes hiányáról is. Felmerülhet a kérdés, hogy a különböző női sorsokat, a születést és a szülést előtérbe helyező színdarab megrendezéséért miért egy fiatal férfi vállalta fel, de ez pont annyira sztereotípiákra alapuló felvetés lenne, mint az, hogy a fiatal nők kevésbé érezhetik át a gyerekvállalás és a gyereknevelés adta helyzeteket és olykor problémákat, hisz a mai fiatalság elég nyitott gondolkodású ahhoz, hogy ezeket felismerje, és akár ítéletet is mondjon róluk.

Mi? O. Horváth Sári: *Gyerekjáték*

Hol? Szigligeti Színház, Nagyvárad

Kik? A Szigligeti Társulat és a Szatmárnémeti Északi Színház Harag György Társulatának koprodukciója / Szabó Eduárd, Gál Ágnes, Pitz Melinda, Kocsis Anna, Bogár Barbara, Tóth Tünde, Gajai Ágnes, Budizsa Evelyn, Dombi Dávid / Díszlet és jelmez: Márkus Sándor / Rendező: Szilágyi Bálint

Az előadás rendezője, Szilágyi Bálint, a budapesti Színház- és Filmművészeti Egyetem bábrendező szakon végzett hallgatója az erre meghirdetett pályázatot elnyerve először dolgozott Nagyváradon, ahol az utóbbi időben hozzá hasonlóan több, a Színház- és Filmművészeti Egyetemen diplomázott fiatal lehetőséget kapott: Tarnóczi Jakab, Tárnoki Márk vagy Kovács D. Dániel. Márkus Sándor, az előadás díszlet- és jelmeztervezője szintén az SZFE hallgatója volt. Novák Eszter, a Szigligeti Színház művészeti vezetőjeként és az egyetem tanáraként kapcsolatot teremt a két intézmény között, így a többségében erdélyi színművészeti egyetemeken diplomázott társulati tagok tapasztalatai sok esetben ötvöződhetnek a budapesti egyetem egykori hallgatóinak meglátásaival, ami nemcsak fiatalos, de változatos eredményeket hozott.

A stúdióterem sötétjéből hét színes játékház emelkedik ki – ismerős elemek, mégis szokatlan, hogy egyszerre ennyit látunk belőlük; ahogy egyre inkább átérezzük a szereplők élettörténeteinek súlyát, a játékosságot idéző díszlet zavarba ejtőnek és kissé bizarrnak hat. Az előadás szervezőivel a kontrasztot tekinthetjük: a sötét történetek és a színes díszlet, az ünnepélyes, komoly eseményhez illő fekete öltöny és estélyi ruha, illetve a természetes, gyakran trágár szóhasználatú, mindent nyíltan közlő beszédstílus között. Ez a kontraszt felerősíti, kiemeli a tárgyalt problémák élet, elidegenítő hatását, de a tragikum hangsúlyozásával képes együttérzést is kiváltani a nézőből. A cselekményt megszakító dalok – melyek a korrepetitor, Brugós Anikó javaslatára Robert Schumann *Frauenliebe und Leben* dalciklusának darabjai – szintén kettős érzést válthatnak ki. A romantika korabeli dalok stílusát egyfelől idegennek érezhetjük a színrevitelől és a dráma szövegétől. Másfelől ez a nyolc dal, amely egy nő életének fontosabb szakaszait dolgozza fel, a

Fotó: Vigh László Miklós

nyolcszereplős drámában elmesélt élettörténetek, a vallomások tökéletes kiegészítéseként is értelmezhető, nemcsak a szöveg szempontjából, hanem a zene és az éneklés sajátos érzelmkövetítő erejéből adódóan is.

Az előadás jelenetei szorosan kapcsolódnak egymáshoz, az elhangzó dialógusok és monológok sokszor egymásra csúsznak: a szereplők mintha úgy reagálnának egymás vallomásaira, hogy közben valójában csak saját magukat hallják. Megdöbbenő, ahogy találkoznak a gondolatok – ez a zeneműként gondosan megkomponált drámaszövegnek és az összehangolt játéknak egyaránt érdeme, ugyanis a színészek megfelelő szüneteket tartva még inkább hallhatóvá teszik ezeket az összecsengéseket. Az alakítások pontosak, egyik színész játékmódjának sem válik céljává, hogy a többiekénél fontosabbnak érzékeltesse a „rá szabott sorsot”, és a jelenetek felépítése képes elfeledtetni a nézővel azt, hogy nem egy már összeszokott társulatot lát, hanem két különböző társulat tagjait.

Hét női sors rajzolódik ki előttünk a hol férjként, hol apaként, hol szeretőként megjelenő férfi körül összefonódva. És bár a szereplők a gyerekvállalás tapasztalatairól vallanak, az elhangzó emberi történetek közül több nem közvetlenül a gyerekről szól – nem érte történnék az események, hanem ő történik személyes célok, vágyak beteljesítése érdekében, sok esetben csak kellékké válik, hosszú időkre eltűnik, majd felbukkan, mint az előadásban néha-néha megjelenő gyerekszereplő (Vanca-Fodor Ilián) a színészek között. A gyerek összeköt – ebben hisz Andrea (Gajai Ágnes), Tamás (Szabó Eduárd) szeretője, akinek a teherbe esés jelenti az egyetlen lehetőséget, hogy megszabaduljon a magánytól. Tamás felesége, Tamara (Gál

Ágnes) azzal a hamis reménnyel akar újabb gyereket, hogy széthulló családjukat ez talán összetarthatja. És a gyerek célt ad az életnek, értelmet az összetartozásnak, mondja Orsi (Bogár Barbara), a fiatal nő, aki Katát (Tóth Tünde) szereti. Felmerül korunk vitatott kérdése, hogy két nő vállalhat-e közösen gyereket, és ezt a szereplők egy elítélt, esélytelen küzdelemnek élik meg. Tamás testvére, Natasa (Budizsa Evelyn) csak az erőszaktevővel szembeni bosszúként akarja megszülni gyermekét. Juliban (Kocsis Anna), Tamás páciensében a méhnyakrákkal való küzdelem után ébred fel a vágy az anyaságra, barátnője, Nóri (Pitz Melinda) pedig épp magától az anyaságtól fél.

O. Horváth Sári drámája nyíltan beszél gyerekvállalásról, anyaságról, traumákról, amelyek feldolgozásához nincs egyszerű és egyértelmű út. A szereplőknek tudatosítaniuk és értelmezniük kell múltjuk egy olyan eseményét, amely az egész életüket meghatározta, így ezekkel az epizódokkal nemcsak minket szembesítenek, hanem maguk is szembesülnek. Ahogy Nórinak gyerekkoráig kell visszamennie, hogy eloszlassa saját kétségeit, úgy több szereplő is onnan hozza fel emlékeit: olykor-olykor a játékházakba bújva félbehagyják monológjukat, néha pedig a kezükben gyerekjátékokkal beszélnek hozzánk és egymáshoz, mintha az elmúlt gyerekkorra vagy egy talán eljövendő gyerekre utalnának. Az előadás zárójelenetében a szereplők a nézőkkel szemben, egymás mellett szorosan felsorakozva, a korábbi díszletet most kellékként használva húznak magukra egy-egy játékházat, emlékeztetve azokra a szűkös és zárt helyzetekre, amelyekről nem lehet megszabadulni, amelyek terhét nem fogja senki sem levenni róluk úgy, ahogy azt a játékházakkal a Tamást játszó színész teszi.